

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้ และความพึงพอใจที่ได้จากการชมวีดิทัศน์แบบละคร และแบบสารคดีเรื่องเอดส์ของผู้มาฝากครรภ์ที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 1 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

การกำหนดกลุ่มประชากร มีขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยคัดเลือกสตรีตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก โดยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ประจำห้องทะเบียนผู้ป่วย ทำการคัดเลือกสตรีที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก โดยดูจากทะเบียนประวัติการมาฝากครรภ์แล้วจับคู่ (Matched pair) ให้แต่ละคู่มีคุณสมบัติเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน ดังนี้

- อายุเท่ากันหรือใกล้เคียงกันแตกต่างกันไม่เกิน 2 ปี
- อายุครรภ์เท่ากัน แตกต่างกันไม่เกิน 2 สัปดาห์
- ระดับการศึกษาระดับเดียวกัน

เมื่อจับคู่หญิงมีครรภ์ ที่มีคุณสมบัติเหมือนกันได้เป็นคู่ๆแล้ว ผู้วิจัยเรียกชื่อ สกุล สตรีที่มาฝากครรภ์ตามทะเบียนประวัติดังกล่าวและผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะคู่ที่มีอาการปกติ ถ้าพบคู่ที่มีอาการเจ็บป่วยหรือแพ้ท้อง ผู้วิจัยจะคัดออกเป็นคู่ เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างเพียงพอ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยให้แต่ละคู่จับฉลากเลข 1 และเลข 2 ผู้ที่จับได้เลข 1 ให้เข้ากลุ่มชมวีดิทัศน์แบบละคร และผู้ที่จับได้เลข 2 เข้ากลุ่มชมวีดิทัศน์แบบสารคดี ทำเช่นนี้จนได้กลุ่มตัวอย่างครบ 30 คู่ เป็นจำนวน 60 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 วิดีทัศน์ 2 เรื่องเป็นวีดิทัศน์เรื่อง ความรู้เรื่องเอดส์สำหรับผู้ที่มาฝากครรภ์ เนื้อหาในวีดิทัศน์ทั้งสองมีวนเหมือนกัน ต่างกันที่รูปแบบการนำเสนอ คือ

ชุดที่ 1 เป็นวีดิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้ผู้แสดงสมัครเล่น โดยมีการเสนอภาพ และเสียงของผู้แสดงประกอบการเสนอเนื้อหาเรื่อง ตั้งแต่ต้นจนจบรายการ

ชุดที่ 2 เป็นวีดิทัศน์รูปแบบสารคดี ที่ใช้ดารามาเป็นพิธีกร คือ คุณสินจัย เปล่งพานิช ปรากฏตอนต้นเรื่อง ตอนกลางเรื่อง พร้อมกับการสัมภาษณ์แพทย์หญิงผู้เชี่ยวชาญ ด้านโรคเอดส์ ในแม่และเด็ก และตอนสรุปท้ายเรื่อง พร้อมทั้งบรรยายประกอบการแทรก ภาพตามเนื้อหาตลอดเรื่อง

วีดิทัศน์ดังกล่าว 2 เรื่องที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ผลิตโดยโครงการ Multidisciplinary Program on AIDS ของ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล อำนวยการผลิตโดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุพร เกิดสว่าง ผู้อำนวยการศูนย์ Family Health Research Center WHO Collaborating Center for Research in Human Reproduction ซึ่งใช้ในโครงการณรงค์โรคเอดส์ในแม่และเด็ก ของกระทรวงสาธารณสุข สร้างเมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2536

วีดิทัศน์ทั้ง 2 รูปแบบ ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาโดยคณะกรรมการโครงการณรงค์โรคเอดส์ในแม่และเด็กของกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 12 คน โดยมีวัตถุประสงค์ ให้หญิงมีครรภ์มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องเอดส์ในลักษณะการให้คำปรึกษาก่อนการตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเอดส์ (HIV) ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ ความหมายของเอดส์ อาการ การติดต่อ สถานการณ์เอดส์ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องในกลุ่มแม่และเด็ก เข้าใจและเห็นใจผู้ติดเชื้อ การป้องกันเอดส์ในครอบครัวของตนเอง ประโยชน์ของการตรวจเลือดหา HIV ในหญิงตั้งครรภ์

2.2 แบบทดสอบความรู้

2.2.1 ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความจำและความเข้าใจ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple choices) 4 ตัวเลือก มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียว โดยครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของเรื่องทั้งหมด คือ

- ความหมาย อาการ การติดต่อของเอดส์
- พฤติกรรมที่อยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์แล้วไม่ทำให้ติดเชื้อ
- สถานการณ์เอดส์ในปัจจุบัน
- การป้องกันการติดเชื้อเอดส์ในครอบครัว
- ประโยชน์ของการตรวจเลือดหาเชื้อ HIV ในหญิงตั้งครรภ์

การตรวจให้คะแนนจะทำให้ข้อถูก 1 คะแนน และข้อผิดได้ 0 คะแนน

2.2.2 ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบมีดังนี้

- ศึกษาวิธีการสร้างข้อสอบ และการเขียนข้อสอบ จากเอกสาร

ต่าง ๆ

- วิเคราะห์เนื้อหาในวัตถุประสงค์ นำมาแยกเป็นประเด็นหลักและ

ประเด็นย่อย

- กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด
- นำเนื้อหาที่กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มาจำแนกเป็นขั้น

ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) แล้วกำหนดจำนวนข้อคำถามได้ 20 ข้อ

2.2.3 วิเคราะห์ข้อสอบ ตรวจสอบความเชื่อมั่น ความเที่ยงของแบบทดสอบ

โดยมีขั้นตอนดังนี้

- นำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้วมาพิจารณาพร้อมกับอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตรงตามเนื้อหา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

- นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับหญิงมีครรภ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกสตรีตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก โดยคัดเลือกจากทะเบียนประวัติการมาฝากครรภ์แล้วจับคู่ (Matched pair) ให้แต่ละคู่มีคุณสมบัติเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกัน ดังนี้

- อายุเท่ากันหรือใกล้เคียงกันแตกต่างกันไม่เกิน 2 ปี
- อายุครรภ์เท่ากัน แตกต่างกันไม่เกิน 2 สัปดาห์
- ระดับการศึกษาระดับเดียวกัน

เมื่อจับคู่หญิงมีครรภ์ ที่มีคุณสมบัติเหมือนกันได้เป็นคู่ ๆ แล้ว ผู้วิจัยเรียกชื่อ สกฤตสตรีที่มาฝากครรภ์ตามทะเบียนประวัติดังกล่าว และคัดเลือกเฉพาะคู่ที่มีอาการปกติ ถ้าพบผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยหรือแพ้ท้อง ผู้วิจัยจะคัดออกเป็นคู่ให้ได้จำนวน 10 คู่ จึงใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยให้แต่ละคู่จับฉลากเลข 1 และเลข 2 ผู้ที่จับได้เลข 1 ให้เข้ากลุ่มชมวิดิทัศน์แบบละคร และผู้ที่จับได้เลข 2 เข้ากลุ่มชมวิดิทัศน์แบบสารคดี จำนวนกลุ่มละ 10 คน ผู้วิจัยอธิบายวิธีทำแบบทดสอบแล้วให้หญิงมีครรภ์ ชมวิดิทัศน์ เสร็จแล้วทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ จำนวน 20 ข้อ ทำการตรวจให้คะแนนใช้เทคนิคร้อยละ 33 ในการแบ่งกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ จากสูตร (ประคอง กรรณสูตร, 2535:28)

$$[(X)(N)/100] = N \text{ คน}$$

เมื่อ X = เทคนิคร้อยละ

N = จำนวนคนที่ทำข้อสอบ

$$\text{แทนค่า} = 33 \times 20$$

$$= 6.6 \text{ คน}$$

ผู้วิจัยเลือกกระดาษคำตอบจากคะแนนสูงไปหาต่ำ 7 ฉบับ และคะแนนต่ำไปหาสูง 7 ฉบับเช่นกัน จากนั้นบันทึกจำนวนคนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อถูกแยกเป็น 2 ตาราง

- นำมาคำนวณระดับความยาก (Level of difficulty) โดยใช้สูตรของ จอห์นสัน (Johnson, 1967 อ้างถึง ประคอง กรรณสูตร, 2535) ดังนี้

$$P = 100 (R_u + R_L) / 2f$$

และคำนวณหาอำนาจจำแนก (Power of discrimination) ของข้อสอบแต่ละข้อที่สามารถจำแนกคนได้ตามความสามารถ โดยใช้สูตร ของไฟน์เดย์ (Findley, 1976 อ้างถึง ประคอง วรรณสุต, 2535) ดังนี้

$$D = (R_u - R_L) / f$$

เมื่อ P = สัดส่วนหรือร้อยละ

D = อำนาจจำแนก

R_u = จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อถูก

R_L = จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อถูก

f = จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

คัดเลือกข้อสอบแต่ละข้อ ที่มีระดับความยาก (P) ตั้งแต่ .20 ถึง .80 และอำนาจจำแนก (D) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อสอบจำนวน 15 ข้อ จากนั้น นำคะแนนที่ได้มาหาสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง และความตรงของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson reliability อ้างถึง ประคอง วรรณสุต) คือ KR21 ดังนี้

$$r_{kk} = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{x(k-x)}{ks_x^2} \right\}$$

เมื่อ r_{kk} = สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง

k = จำนวนข้อสอบ

s_x^2 = ความแปรปรวน ของคะแนนของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

x = ค่าเฉลี่ยของคะแนนของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

แทนค่า

$$r_{kk} = \frac{15}{15-1} \left\{ 1 - \frac{12.117(15-12.117)}{(15)(2.64)} \right\}$$

เมื่อนำมาแทนค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง มีค่าเท่ากับ 0.39

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจ

2.4.1 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากการชมวีดิทัศน์ โดยศึกษาองค์ประกอบรูปแบบละคร และรูปแบบสารคดีในวีดิทัศน์ และนำองค์ประกอบมาจำแนก เป็นข้อคำถามในด้านเนื้อเรื่อง 6 ข้อ และความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิด

ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบบมาตราลิเคิร์ต (Likert Seale) 5 ระดับ

ความรู้สึกพึงพอใจมากที่สุด	เท่ากับ	5	คะแนน
ความรู้สึกพึงพอใจมาก	เท่ากับ	4	คะแนน
ความรู้สึกพึงพอใจปานกลาง	เท่ากับ	3	คะแนน
ความรู้สึกพึงพอใจน้อย	เท่ากับ	2	คะแนน
ความรู้สึกพึงพอใจน้อยที่สุด	เท่ากับ	1	คะแนน

เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ย ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	แปลความว่า	ความรู้สึกพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	แปลความว่า	ความรู้สึกพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	แปลความว่า	ความรู้สึกพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	แปลความว่า	ความรู้สึกพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	แปลความว่า	ความรู้สึกพึงพอใจน้อยที่สุด

ผู้วิจัย นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่สร้างเสร็จแล้วพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ให้ครอบคลุมปัญหาในการวิจัย ที่ต้องการศึกษา และนำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำก่อนทดลองใช้

- นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับหญิงมีครรภ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในข้อความของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริง

3. วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยทำการทดลองในวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ ระหว่างวันที่ 17-28 ตุลาคม 2537 เวลา 7.30-9.30 น. ในแต่ละวันที่ทำการทดลอง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ คือ

- อายุเท่ากันหรือใกล้เคียงกันแตกต่างกันไม่เกิน 2 ปี
- อายุครรภ์เท่ากันแตกต่างกันไม่เกิน 2 สัปดาห์
- ระดับการศึกษาเท่ากัน
- ฝากครรภ์เป็นครั้งแรก

โดยดูจากประวัติการฝากครรภ์ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ร่างกายแข็งแรง ไม่มีอาการเจ็บป่วย หรือแพ้ท้อง เมื่อจับคู่กลุ่มตัวอย่างได้แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยให้แต่ละคู่ จับฉลากเลข 1 และ 2 ผู้ที่ได้เลข 1 จัดให้อยู่ในกลุ่มที่ชมวิดีโอแบบละคร และผู้ที่ได้เลข 2 จัดให้อยู่ในกลุ่มที่ชมวิดีโอแบบสารคดี โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพ โดยแนะนำตัวและอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยขอความร่วมมือในการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งถามถึงผู้ที่อ่านเขียนไม่ได้ ถ้าพบจะได้จัดให้เจ้าหน้าที่ ทำหน้าที่ช่วยอ่านให้ฟัง ปรากฏว่าไม่พบผู้ที่อ่านเขียนไม่ได้ ต่อจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน (pre-test) เสร็จใช้เวลาประมาณ 15 นาที

ขั้นตอนที่ 2 เปิดวิดีโอให้กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มชม กลุ่มแรกให้ชมวิดีโอแบบละครเป็นเวลา 10 นาที กลุ่มที่ 2 ชมวิดีโอแบบสารคดีเป็นเวลา 13 นาที พร้อมทั้งทั้งสองกลุ่ม เสร็จแล้ว วัดผลหลังการทดลองทันที โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

ขั้นตอนที่ 3 อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ก่อนลงมือทำจริงแล้วจึงให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ทำเสร็จใช้เวลาประมาณ 5 นาที

ทำการทดลองดังกล่าวข้างต้นทุกวันจนได้กลุ่มเป้าหมายครบตามจำนวน ที่กำหนดไว้กลุ่มละ 30 คน ในระหว่างวันที่ 17-28 ตุลาคม 2537 เวลา 7.3-9.30 น. ของวันทำการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSPC และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามกลุ่มอายุ อายุครุภัก และระดับการศึกษา โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ วิเคราะห์โดยการคำนวณหา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่สมัครในรูปแบบละครและรูปแบบสารคดี โดยทดสอบค่า t

ตอนที่ 3. แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับด้านเนื้อเรื่องรูปแบบละครและรูปแบบสารคดี วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม โดยทดสอบค่า t

3.1 เปรียบเทียบความพึงพอใจด้านเนื้อเรื่อง ของรูปแบบละคร และรูปแบบสารคดี เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t

3.2 เปรียบเทียบความพึงพอใจด้านเนื้อเรื่องรูปแบบละคร และรูปแบบสารคดี เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t

3.3 เปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มอายุ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t

3.4 เปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')